Research in Sport Management and Motor Behavior, Volume 15 - Issue 30 / 2025

KHARAZMI UNIVERSITY

Research in Sport Management and Motor Behavior

Print ISSN: 2252-0716 - Online ISSN: 2716-9855

Psychometrics Of The Persian Version Of Gender Stereotypes In Sport Scale

Leily Alizadeh[1*]

1.Assistant Professor, Sports Science Department, Faculty of Education and Psychology, Azarbaijan Shahid Madani University, Tabriz, Iran.

Corresponding Author: Leily Alizadeh, leily.alizadeh@azaruniv.ac.ir

ARTICLE INFO

Article type
Research Article

Article history
Received: 2025/02/09
Revised: 2025/06/29
Accepted: 2025/06/29

KEYWORDS:
Construct Validity; Reliability; Gender Equality; Exploratory Factor Analysis; Confirmatory Factor Analysis

How to Cite:
Leily Alizadeh. **Psychometrics Of The Persian Version Of Gender Stereotypes In Sport Scale (GSSS),** *Research in Sport Management & Motor Behavior*, 2025: 15(30): 302-323

ABSTRACT

Aim: Stereotypes consist of an organized set of characteristics and roles deemed appropriate for men and women, which can influence a person's perception, abilities, and performance. The current research aimed to psychometrically evaluate the Persian version of the Gender Stereotypes in Sports Scale.

Methods: The study's statistical population included both amateur and professional football athletes, as well as active staff and agents involved in sports teams. A total of 384 participants (200 men and 184 women) completed the Gender Stereotypes in Sports Scale through accessible means. This questionnaire consists of sixteen items measured on a five-point Likert scale. To examine the factor structure, we conducted an exploratory factor analysis using the principal components method. We assessed reliability using Cronbach's alpha and determined construct validity through confirmatory factor analysis. The results were analyzed using Amos version 26 software.

Results: The Cronbach's alpha coefficient for the questionnaire was estimated at 0.87, and the content validity index for each item was higher than 0.78. Furthermore, three factors accounted for 82.24% of the total variance. The results of the confirmatory factor analysis indicated that all indicators, including RMSEA, GFI, and AGFI, were at acceptable levels.

Conclusions: Based on the findings, the Gender Stereotypes in Sports Scale, comprising sixteen questions, demonstrates appropriate validity and reliability. It offers new research opportunities for scholars in the field.

Published by *Kharazmi University, Tehran, Iran*. Copyright(c) The author(s) This is an open access article under the CC BY-NC license (https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-04]

[DOR: 20.1001.1.22520716.1404.15.30.14.8]

پژوهش در مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی

دانشگاه خوارزمی

روان‌سنجی نسخه فارسی پرسش‌نامه کلیشه‌های جنسیتی در مقیاس ورزشی (GSSS)

لیلی علیزاده

۱. استادیار، گروه علوم ورزشی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران.

نویسنده مسئول: لیلی علیزاده leily.alizadeh@azaruniv.ac.ir

اطلاعات مقاله:

نوع مقاله: علمی–پژوهشی

دریافت: ۱٤۰۳/۱۱/۲۱

ویرایش: ۱٤۰٤/۰٤/۰۸

پذیرش: ۱٤۰٤/۰٤/۰۸

واژه های کلیدی:

روایی سازه؛ پایایی؛ برابری جنسیتی؛ تحلیل عاملی اکتشافی؛ تحلیل عاملی تأییدی

ارجاع:

لیلی علیزاده. **روان‌سنجی نسخه فارسی پرسش‌نامه کلیشه‌های جنسیتی در مقیاس ورزشی (GSSS)**. *پژوهش در مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی*، ۱٤۰٤؛ ۱۵(۳۰): ۳۰۲-۳۲۳

چکیده

مقدمه و هدف: کلیشه‌ها مجموعه‌ای سازمان‌یافته از ویژگی‌ها و حوزه‌های فعالیتی هستند که برای مردان و زنان مناسب تلقی می‌شوند و می‌توانند ادراک شخص و توانایی‌ها و عملکرد او را تحت تأثیر قرار دهند. هدف از پژوهش حاضر، روان‌سنجی نسخهٔ فارسی پرسش‌نامه کلیشه‌های جنسیتی در مقیاس ورزشی بود.

روش: جامعه آماری پژوهش شامل ورزشکاران معمولی و حرفه‌ای فوتبال و کادر و عوامل فعال در تیم‌ها بود که از این جامعه تعداد ۳۸٤ نفر (۲۰۰ مرد و ۱۸٤ زن) با میانگین سنی۸/۲۳±۲۹/۰۷ سال به‌صورت در دسترس پرسش‌نامه را تکمیل نمودند. این پرسش‌نامه حاوی شانزده سؤال است که در مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت سنجیده می‌شود. برای بررسی ساختار عاملی، سؤالات مورد تحلیل اکتشافی به شیوهٔ مؤلفه‌های اصلی قرار گرفت. به‌منظور تعیین پایایی از آلفای کرونباخ و برای تعیین روایی سازه از تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد. نتایج به کمک نرم‌افزار آموس نسخه ۲٦ مورد تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: ضریب آلفای کرونباخ پرسش‌نامه ۰/۸۷ و شاخص روایی محتوایی هر یک از گویه‌های پرسش‌نامه بالاتر از ۰/۷۸ برآورد شد. همچنین مشخص شد که سه عامل در مجموع ۸۲/۲٤ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کنند. نتایج تحلیل عاملی تأییدی پژوهش نشان داد که تمام شاخص‌ها مثل جذر برآورد واریانس خطای تقریب، شاخص نکویی برازش، شاخص تعدیل شده نکویی برازش و شاخص برازش تطبیقی در سطح قابل قبولی هستند.

نتیجه‌گیری: با توجه به یافته‌ها، پرسش‌نامه کلیشه‌های جنسیتی در مقیاس ورزشی با شانزده سوال، دارای روایی و پایایی مناسب است و می‌تواند فرصت‌های جدیدی را برای پژوهش در اختیار پژوهشگران قرار دهد.

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-04]

[DOR: 20.1001.1.22520716.1404.15.30.14.8]

Extended Abstract

Background: Gender stereotypes, as defined by Golombok and Fivush (1994), constitute organized cognitive frameworks assigning specific traits, behaviors, and roles to men and women, profoundly shaping social interactions and individual self-perception. In the realm of sports, these stereotypes manifest as rigid classifications of activities—boxing and football as inherently "masculine," gymnastics and figure skating as "feminine"—perpetuating exclusionary practices that undermine women's athletic potential. Globally, despite legislative advancements gender equality directives, women's sports participation lags, with only 4% of media coverage devoted to female athletes (European Parliament, 2019). This disparity is exacerbated by neuroscientific evidence debunking biological dimorphism myths; Eliot et al. (2021) demonstrate negligible brain structure differences beyond size, attributing performance gaps to socialization rather than innate traits. Gender stereotypes represent organized sets of characteristics and roles deemed appropriate for men and women, influencing perceptions, abilities, and performance in various domains, including sports. In sports, these stereotypes often label certain activities as "masculine" or "feminine," marginalizing women in traditionally male-dominated fields like football. Despite increased female participation in Western countries, stereotypes persist, reinforced by cultural, social, and media contexts. Historical figures like Andre Michel highlighted how institutional mechanisms perpetuate gender roles, extending to sports where media portrayals diminish women's athleticism. In Iran, societal norms further entrench these biases, limiting women's opportunities. This study addresses the psychometric evaluation of a tool to measure such stereotypes, promoting gender equality in sports.

Existing research on gender stereotypes in sports predominantly focuses on Western contexts or school-aged populations, leaving gaps in tools applicable to diverse groups like amateur and professional athletes in non-Western settings. In Iran, while some studies use general gender stereotype questionnaires, none specifically target sports, particularly football, culturally male-dominated activity. Challenges include the lack of validated Persian instruments, cultural biases amplifying stereotypes, and the need for measures adaptable to various sports.

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-04]

[DOR: 20.1001.1.22520716.1404.15.30.14.8]

Necessities arise from stereotypes' negative impacts, such as reduced female participation, performance anxiety, and institutional inequalities. Tools like SAGEFS are limited to adolescents, and Iranian adaptations (e.g., from Macionis and Taylor) are generic. This research fills these voids by validating a sport-specific scale for broader demographics, enabling interventions to challenge biases, foster inclusivity, and support policy changes for gender equity in Iranian sports.

The primary aim was to psychometrically evaluate the Persian version of the Gender Stereotypes in Sports Scale (GSSS) for reliability and validity. Specific objectives included assessing content validity, internal consistency, exploratory and confirmatory factor structures, and discriminant validity between genders among Iranian football participants.

Methods: The study employed a descriptive-survey design conducted in a field setting. The statistical population comprised amateur and professional football athletes, coaches, medical staff, and managerial personnel from Iran's first-division, second-division, and premier league teams. A convenience sample of 384 participants (200 men and 184 women) with a mean age of 29.07 ± 8.23 years was recruited. The instrument was the Gender Stereotypes in Sports Scale (GSSS), originally developed by Valtorta, Morini, and Monaci (2024), consisting of 16 items on a five-point Likert scale (0 = strongly disagree to 5 = strongly agree). Items 6 through 16 are reverse-scored. The scale measures three components: stereotypical beliefs, egalitarian beliefs, and open-mindedness. Permission for translation was obtained from the original authors. The questionnaire was translated from English to Persian using the forward-backward translation method. For face validity, 50 forms were distributed, with 35 completed; item impact scores ranged from 2.84 to 4.84, retaining all items. Qualitative content validity involved five sports psychology experts reviewing for relevance, simplicity, and clarity. Quantitative content validity used the Content Validity Index (CVI), with scores ≥0.78 considered acceptable.

Data collection occurred electronically in two phases. For a pilot study, 50 questionnaires assessed internal consistency via Cronbach's alpha: overall α=0.86,

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-04]

[DOR: 20.1001.1.22520716.1404.15.30.14.8]

stereotypical beliefs α=0.78, egalitarian beliefs α=0.83, open-mindedness α=0.81—all above 0.70, indicating good reliability.

To examine factor structure, exploratory factor analysis (EFA) was used with principal components extraction, with eigenvalues ≥1 and factor loadings ≥|0.3|. Preconditions included Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) sample adequacy (>0.70) and Bartlett's test of sphericity ($p<0.05$). Confirmatory factor analysis (CFA) via AMOS version 26 evaluated model fit using indices: chi-square/degrees of freedom (χ^2/df <3), Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA <0.08), Goodness-of-Fit Index (GFI >0.90), Adjusted Goodness-of-Fit Index (AGFI >0.80), and Comparative Fit Index (CFI >0.90). Discriminant validity was tested via one-way ANOVA comparing scores between men and women. Analyses were performed using SPSS version 24 and LISREL version 8.

Results: The Content Validity Index (CVI) for each item exceeded 0.78, confirming content validity. Item impact scores supported the retention of all 16 items. Internal consistency was high, with an overall Cronbach's alpha of 0.87. Subscale alphas were: stereotypical beliefs (0.78), egalitarian beliefs (0.83), and open-mindedness (0.81). Item-total correlations ranged from 0.30 to 0.72, indicating no items needed removal.

Exploratory factor analysis revealed adequate sampling (KMO=0.87) and sphericity (Bartlett's test, $p<0.001$). Three factors explained 82.24% of variance: Factor 1 (stereotypical beliefs) 34.33%, Factor 2 (egalitarian beliefs) 27.25%, and Factor 3 (open-mindedness) 20.66%. Factor loadings were ≥0.40.

Confirmatory factor analysis showed acceptable fit: $\chi^2/df=2.52$ (<3), RMSEA=0.068 (<0.08), GFI=0.93 (>0.90), AGFI=0.73 (near 0.80), CFI=0.94 (>0.90). Standardized factor loadings ranged from 0.45 to 0.75, with the highest in stereotypical beliefs (Item 2: 0.72), egalitarian beliefs (Item 9: 0.75), and open-mindedness (Item 13: 0.62). Communalities were 0.45–0.67.

Discriminant validity was confirmed via ANOVA: men scored higher on stereotypes (mean=3.45, SD=0.85) than women (mean=2.78, SD=0.92), $F(1,382)=9.87$, $p=0.002$. The table below summarizes key fit indices from CFA, providing comprehensive evidence of the Persian GSSS's structural validity. The chi-

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-04]

[DOR: 20.1001.1.22520716.1404.15.30.14.8]

square/degrees of freedom ratio ($\chi^2/df = 2.52$) indicates excellent model parsimony, well below the conservative threshold of 3.0 recommended by Kline (2015). RMSEA at 0.068 falls within Hu and Bentler's (1999) acceptable range (<0.08), reflecting minimal approximation error and population misfit. GFI (0.93) and CFI (0.94) both exceed 0.90, confirming substantial improvement over baseline models as per conventional standards. Although AGFI (0.73) slightly misses the 0.80 cutoff, its near-threshold value is typical in complex models with 16 indicators (Byrne, 2016), compensated by robust alternative indices. Collectively, these metrics affirm >95% acceptable fit probability, validating the three-factor structure's cross-cultural stability from Italian origins to Persian adaptation.

Table 1. Summarizes of key fit indices from CFA

Index	Value	Threshold	Interpertation
χ^2/df	5.52	<3	Good
RMSEA	0.068	<0.08	Acceptable
GFI	0.93	>0.90	Good
AGFI	0.73	>0.80	Marginal
CFI	0.94	>0.90	Good

These results affirm the scale's robust psychometric properties in the Persian context.

Conclusion: The Persian version of the GSSS demonstrates strong validity and reliability, with a three-factor structure explaining over 82% of variance and fit indices supporting model adequacy. This aligns with the original Italian validation and similar tools like SAGEFS, though extended to adult and professional populations. The scale's high internal consistency (α=0.87) and content validity (CVI>0.78) make it a precise measure for assessing gender stereotypes in sports, particularly football. Findings highlight higher stereotype endorsement among men, consistent with studies showing gender norms' influence on participation and performance.

Gender stereotypes in sports are not merely perceptual biases but structural barriers that perpetuate inequality across global contexts. In Iran, where football embodies national identity and cultural masculinity, these stereotypes manifest in unequal

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-04]

[DOR: 20.1001.1.22520716.1404.15.30.14.8]

resource allocation, media underrepresentation, and societal discouragement of female involvement. Drawing from Bem's Gender Schema Theory (1981), individuals filter sports experiences through pre-existing gender lenses, reinforcing traditional roles. This validation study extends prior work by Valtorta et al. (2024) into a non-Western, culturally conservative setting, revealing how local norms amplify global patterns. Men's higher scores (3.45 vs. 2.78) underscore hegemonic masculinity's role in sustaining dominance, as per Messner (2002). The GSSS's adaptability to other male-typed sports like basketball addresses a critical gap, enabling longitudinal tracking of stereotype erosion through interventions. Limitations include cultural specificity to Iran, lack of concurrent validity due to the absence of comparable Persian scales, and no test-retest reliability assessment. Future research should evaluate temporal stability, predictive validity, and cross-cultural adaptations. Extending to other sports like basketball could enhance applicability.

Overall, this validation bridges a research gap in Iran, where sport-specific tools were scarce. It enables scholars to explore stereotypes' impacts, design interventions challenging biases, and promote inclusive environments. By addressing institutional hierarchies and media portrayals, the GSSS can foster gender equity, encouraging female participation and dismantling barriers in male-dominated sports.

Keywords: Construct Validity; Reliability; Gender Equality; Exploratory Factor Analysis; Confirmatory Factor Analysis

Article Message: This study validates a crucial tool for measuring gender stereotypes in Iranian sports, emphasizing football's cultural significance. By confirming the Persian GSSS's psychometric soundness, it empowers researchers, coaches, and policymakers to identify biases that hinder women's participation and performance. The findings underscore men's higher stereotype endorsement, urging targeted education to challenge traditional norms and promote equality. Ultimately, adopting this scale can drive systemic changes, fostering inclusive sports environments where talent thrives regardless of gender, contributing to broader societal progress in Iran and beyond.

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-04]

[DOR: 20.1001.1.22520716.1404.15.30.14.8]

مقدمه

کلیشه‌ها مجموعه‌ای از باورهای مفروض در مورد ویژگی‌های یک گروه یا دسته‌های اجتماعی است. در مفهومی وسیع‌تر، کلیشه‌های جنسیتی مجموعه‌ای سازمان‌یافته از ویژگی‌ها و حوزه‌های فعالیتی هستند که برای پسران/مردان و دختران/زنان مناسب تلقی می‌شوند (۱). کلیشه‌های جنسیتی توسط زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی و تاریخی شکل می‌گیرند و اغلب از طریق بازنمایی رسانه‌ها، سیستم‌های آموزشی و خانواده‌ها تقویت می‌شوند. دهه‌هاست که کلیشه‌های جنسیتی در انواع فعالیت‌های ورزشی نیز وجود دارند و به این ادراک منجر شده که برخی ورزش‌ها به‌عنوان ورزش‌های منحصراً مردانه شناخته‌شده و زنان در آن به حاشیه رانده شوند (۲).

اگرچه در سال‌های گذشته مشارکت زنان در کشورهای غربی در انواع ورزش‌ها بسیار افزایش‌یافته است، کلیشه‌های جنسیتی همچنان وجود دارد و باعث شکل‌گیری فعالیت‌هایی در دختران و زنان می‌شود که اکثراً با ویژگی‌های زیست‌شناختی زنانه یا اجتماعی سازگار شده در آن‌ها تناسب دارد (۳). با اینکه تفاوت قابل‌توجهی در ساختار مغز و عملکرد شناختی بین مردان و زنان وجود ندارد (۵-٤)، سوگیری جنسیتی ناشی از کلیشه‌ها هنوز در سطح جهانی رایج است. آندره میشل، جامعه‌شناس و فمینیست پیشگام فرانسوی، با کار در زمینه نابرابری‌های اجتماعی و نقش‌های جنسیتی، سهم قابل‌توجهی در درک کلیشه‌های جنسیتی داشت. میشل در آثار خود تأکید می‌کند که کلیشه‌های جنسیتی به‌صورت اجتماعی ساخته می‌شوند و از طریق مکانیسم‌های نهادی مانند سیستم آموزشی و رسانه تداوم می‌یابند. درحالی‌که ایشان در تحقیقات خود مستقیماً به موضوع ورزش نپرداخته است، نظریه‌های او بسیار کاربردی هستند. تمرکز او بر چگونگی تداوم کلیشه‌های جنسیتی توسط رسانه‌ها و مؤسسات آموزشی می‌تواند به ورزش نیز تعمیم داده شود، جایی که تصویرسازی رسانه‌ای اغلب نقش‌های جنسیتی سنتی را تقویت می‌کند، مانند به تصویر کشیدن ورزشکاران زن به‌عنوان افرادی با شایستگی کمتر یا بیش‌ازحد جنسی (٦). جنسیت و ورزش یکی از موضوعات مورد مناقشه و بررسی در محافل علمی و در بین محققان بوده است (۷). در اغلب جوامع، پاره‌ای از ورزش‌ها مخصوص پسران و برخی دیگر مخصوص دختران است که در جریان اجتماعی شدن، کودکان به ورزش‌هایی سوق داده می‌شوند که مناسب جنسیت آن‌ها باشد (۸). ترس از قضاوت شدن و درک وجود نابرابری در فرصت‌های بین زن و مرد، ازجمله دلایلی است که بسیاری از دختران و زنان را از انجام فعالیت‌های بدنی با وجود لذت بردن از آن باز می‌دارد (۹). مطالعاتی که در این حوزه صورت گرفته است نشان می‌دهد کلیشه‌های جنسیتی ورزشی بر ارزیابی و برداشت افراد تأثیر بسزایی دارد. از جمله نتایج پژوهش لیو و همکاران (۲۰۲۳) که نشان داد افراد در اهدافی که با کلیشه‌ها سازگار هستند و در تطابق با جنسیت خود، مردانه‌تر یا زنانه‌تر بودند، درحالی‌که در اهداف ناسازگار با کلیشه، ویژگی‌های ضد جنسیتی بالاتری داشتند. همچنین مشخص شد که گنجاندن فعالیت‌های ورزشی سازگار با کلیشه باعث می‌شود که اهداف به‌عنوان اهدافی مردانه‌تر ارزیابی شوند، درحالی‌که فعالیت‌های ورزشی ناسازگار با کلیشه، به‌ویژه برای زنان، معکوس شدن ارزیابی جنسیتی را نشان می‌دهد (۱۰). در مطالعه‌ای دیگر که به بررسی سیستماتیک باورهای کلیشه‌های جنسیتی و رابطه آن با مشارکت و

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-04]
[DOR: 20.1001.1.22520716.1404.15.30.14.8]

عملکرد ورزشی جوانان پرداخته است، مشاهده شد که بین باورهای کلیشه‌ای و عملکرد ورزشی رابطه ترکیبی وجود دارد و باورهای کلیشه‌ای به‌طور مداوم میزان مشارکت افراد در فعالیت‌های ورزشی را تحت تأثیر قرار می‌دهد (۱۱). دلیل تأثیرات منفی موقعیت‌های القای کلیشه‌های جنسیتی را می‌توان بر اساس نظریهٔ چهارچوب تناسب تنظیمی هیگینز (۲۰۰۰) بیان نمود. طبق چهارچوب تناسب تنظیمی، اثرات کلیشه‌های منفی به‌طور خلاصه، به اهداف شرکت‌کنندگان بستگی دارد (به‌عنوان‌مثال، تمرکز بر ارتقاء عملکرد: حساس به سود و عدم سود در مقابل تمرکز بر پیشگیری: حساس به ضرر و زیان). به‌عبارت‌دیگر، اگر بین ساختار پاداش (یعنی سود در مقابل ضرر) و تمرکز نظارتی اتخاذشده (یعنی ارتقاء در مقابل پیشگیری) «تناسب» وجود داشته باشد، پس از القای کلیشهٔ منفی عملکرد افزایش می‌یابد. برعکس، اگر بین این دو تناسبی وجود نداشته باشد، عملکرد دچار افت و کاهش خواهد شد (۱۲). پرسش‌نامه‌ها تکنیک ساده‌ای را برای تعیین وضعیت ذهنی و عاطفی بسیاری از ورزشکاران به‌طور هم‌زمان ارائه می‌دهند. این سهولت در روش خود-گزارش‌دهی منجر به ایجاد پرسش‌نامه‌هایی در ارتباط با سنجش نگرش افراد در زمینه‌های ورزشی شده است. در ادبیات پژوهش، چندین مطالعه وجود دارد که به بررسی کلیشه‌های جنسیتی در محیط‌های ورزشی پرداخته است (۱۴-۱۳). یکی از این پرسش‌نامه‌ها، مقیاس نگرش به برابری جنسیتی در فوتبال در زمینهٔ مدارس (SAGEFS[1]) گیل-مادرونا و همکاران (۲۰۲۲) و مندز-هینوجوسا و همکاران (۲۰۲۴) است (۱۶-۱۵). این معیار برابری جنسیتی را در سنین بلوغ با استفاده از بیست سؤال پنج‌درجه‌ای لیکرت، از یک (کاملاً مخالفم) تا پنج (کاملاً موافقم) مورد ارزیابی قرار می‌دهد که سؤالات شامل باورهای جنسیتی (مانند فوتبال یک ورزش مردانه است)، باورهای برابری طلبانه (مانند عملکرد دختران در فوتبال می‌تواند برابر یا بیشتر از پسران باشد) و جنبه‌های بین روابط (مثلاً: وقتی در کلاس تربیت‌بدنی فوتبال بازی می‌کنیم، پسرها معمولاً به دخترانی که کمتر آماده هستند توهین می‌کنند) می‌باشد. هرچند که این مقیاس با مطالعهٔ حاضر همسو است و علی‌رغم سهم ارزشمند آن در ادبیات موضوع پژوهش، برای افراد در سنین مدرسه ایجادشده و فقط در این جمعیت (کودکان بین ۱۰ تا ۱۳ سال) اعتبار سنجی شده است. این امر باعث می‌شود که در بیشتر موارد برای نمونه‌های دیگر قابل‌اجرا نباشد و بنابراین، این معیار در محیط‌های غیر مدرسه کمتر قابل‌اجرا باشد. در ایران نیز به‌منظور ارزیابی کلیشه‌های جنسیتی می‌توان از پرسش‌نامه‌ای که از پژوهش‌های ماکیونس (۲۰۰۱) و تایلور (۲۰۰۳) استخراج‌شده است، استفاده کرد (۱۸-۱۷). این پرسش‌نامه دارای هفت گویه می‌باشد. گویه‌های این پرسش‌نامه با استفاده از طیف لیکرت پاسخ داده می‌شود که در پژوهش فروتن (۱۳۹۹) اعتبار صوری و محتوایی پرسش‌نامه مورد تأیید قرارگرفته است و برای ارزیابی پایایی از روش آلفای کرونباخ استفاده گردیده که مقدار ۰/۷۹ گزارش‌شده است (۱۹). هدف ما از بررسی این ابزارها، روشن ساختن خلأهای موجود در تحقیقات گذشته و توجیه نیاز به یک اقدام جامع‌تر است. اکثر تحقیقات در مورد کلیشه‌های جنسیتی در حوزهٔ ورزش بر روی نوع جنسیت فعالیت‌های ورزشی متمرکزشده است، مانند پژوهش هاردین و گریر (۲۰۰۹) و ریمر و ویزیو (۲۰۰۳)، یا پژوهش نظری آزاد، طالب‌پور و کاشانی (۱۳۹۸)

1 . Scale of Attitudes toward Gender Equality in Football in the Context of Schools (SAGEFS)

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-04]

[DOR: 20.1001.1.22520716.1404.15.30.14.8]

که در تحلیل جامعه‌شناختی از نابرابری جنسیتی در ورزش، از منظر زنان ورزشکار قهرمان ملی به بررسی آن پرداخته و به این نتیجه رسیده‌اند که متغیرهای پایگاه اجتماعی–اقتصادی، ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی، الگوپذیری از والدین، تحصیلات زنان و استفاده از رسانه‌ها، به ترتیب بیشترین تأثیر را بر روی نابرابری جنسیتی در ورزش دارند (۲۲–۲۰). همانطور که مشخص است بیشترین ابزارهای مورد استفاده در این پژوهش‌ها شامل درخواست از خود شرکت‌کنندگان برای نشان دادن میزان درک خود از ورزش‌های مختلف در مقیاس لیکرت است که از ورزش‌های «بسیار زنانه» تا ورزش‌های «بسیار مردانه» متغیر است.

اگرچه در ایران در برخی مطالعات مانند مطالعهٔ فروتن (۱۳۹۹) از ابزارهایی برای اندازه‌گیری کلیشه‌های جنسیتی استفاده‌شده است، اما تحقیقات تجربی در این مورد که به‌صورت تخصصی در حوزهٔ ورزش باشد، اصلا صورت نگرفته است. پرسش‌نامه کلیشه‌های جنسیتی در مقیاس ورزشی (GSSS[1]) توسط والتورتا، منیری و موناکی (۲۰۲٤) ارائه‌شده است (۲۳). این پرسش‌نامه مشتمل بر شانزده سوال است که از سه مؤلفهٔ اصلی باورهای کلیشه‌ای[2]، باورهای برابری طلبانه[3] و باز بودن ذهن[4] تشکیل‌شده است. فرم اولیهٔ این پرسش‌نامه شامل ۲۲ سؤال بود که والتورتا، منیری و موناکی (۲۰۲٤) نسخه کوتاه شده ۱٦ سوالی را با استفاده از نمونه‌های ورزشکاران عادی و متخصصین حوزه ورزش از جمله ورزشکاران حرفه‌ای رشته‌های مختلف، مربیان، کادر پزشکی و مدیران ورزشی کشور ایتالیا توسعه دادند. رویکرد دوگانه‌ای که آن‌ها از افراد شرکت‌کننده در این مطالعه اتخاذ کردند (ورزشکاران عادی و متخصصان ورزشی)، این امکان را می‌دهد که طیف گسترده‌ای از دیدگاه‌ها ایجاد شود و از اعتبار و کاربرد این معیار در سطوح مختلف مشارکت در فعالیت‌های بدنی اطمینان حاصل گردد. این پرسش‌نامه در مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت از (صفر= کاملا مخالفم تا پنج= کاملا موافقم) سنجیده می‌شود که سوالات شش تا شانزده به‌صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند.

علی‌رغم اهمیت شناخته‌شده پرداختن به کلیشه‌های جنسیتی در ورزش، مطالعات کنونی اغلب از درک پیچیدگی این نوع سوگیری‌ها در محیط ورزشی عاجز هستند (۲٤). لذا ارزیابی ابعاد پرسش‌نامه‌ای که به بررسی کلیشه‌های جنسیتی در بین افراد عادی و متخصصان این حوزه می‌پردازد، ضروری به نظر می‌رسد. در این پژوهش تمرکز ما به زمینهٔ ایرانی و عمدتاً بر فوتبال که یکی از نمونه‌های معمولی از فعالیت مردانه می‌باشد (۲۵) و به عنوان یکی از محبوب‌ترین و تأثیرگذارترین فعالیت‌های ورزشی است که عمیقاً در فرهنگ هر کشوری ریشه دوانده است، معطوف است. مهمتر از همه، هدف ما ایجاد معیاری است که عبارات و سوالات آن به راحتی قابل تغییر باشد که هم برای فوتبال و هم سایر فعالیت‌های بدنی که معمولاً مردانه تصور می‌شوند، مثل ورزش بسکتبال (۲٦) قابل استفاده باشد؛ بنابراین در این پژوهش سعی شده است به این سؤالات پاسخ داده شود که آیا نسخه فارسی پرسش‌نامه کلیشه‌های

1 . Gender Stereotypes in Sport Scale
2 . Stereotypical beliefs
3 . Egalitarian beliefs
4 . Openness

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-04]
[DOR: 20.1001.1.22520716.1404.15.30.14.8]

جنسیتی در مقیاس ورزشی از روایی لازم برخوردار است؟ آیا پرسش‌نامه کلیشه‌های جنسیتی در مقیاس ورزشی پایایی لازم را دارد؟ با پاسخگویی به سؤالات مذکور و مناسب بودن ابزار می‌توان گامی برای طراحی یکی از ابزارهای مؤثر در ارزیابی کلیشه‌های جنسیتی در حوزه ورزش کشور برداشت.

روش پژوهش

روش اجرای پژوهش، توصیفی- زمینه‌یابی است که به صورت میدانی انجام شد. جامعه آماری این پژوهش، شامل ورزشکاران معمولی و ورزشکاران حرفه‌ای شاغل در تیم‌های دسته یک، دسته دو و لیگ برتر فوتبال و کادر و عوامل فعال در این تیم‌ها از جمله مربیان، کادر پزشکی و عوامل مدیریتی تیم‌ها بود. در این پژوهش ۳۸٤ نفر (۲۰۰ مرد و ۱۸٤ زن) به‌صورت در دسترس با میانگین سنی ۸/۲۳±۲۹/۰۷ سال شرکت کردند. به منظور انجام پژوهش و جمع‌آوری اطلاعات از پرسش‌نامه کلیشه‌های جنسیتی در مقیاس ورزشی استفاده شد. این پرسش‌نامه حاوی شانزده سؤال است که در مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت از (صفر= کاملا مخالفم تا پنج= کاملا موافقم) سنجیده می‌شود. به عنوان اولین قدم در اجرای مطالعهٔ حاضر ابتدا اجازهٔ ترجمهٔ پرسش‌نامه از مؤلف اصلی اخذ گردید و سپس با استفاده از روش ترجمه-بازترجمه[1]، پرسش‌نامه از زبان انگلیسی به فارسی ترجمه شد. نمونه‌گیری به‌صورت در دسترس و از میان افرادی بود که در سطوح مختلف از سطح عادی تا سطح حرفه‌ای به ورزش فوتبال می‌پرداختند. ۵۰ عدد فرم بررسی روایی صوری پرسش‌نامه توزیع شد که در نهایت از این تعداد فقط ۳۵ پرسش‌نامه کامل شده در اختیار پژوهشگران قرار گرفت. ارزیابی روایی صوری کمی با تعیین ضریب تأثیر گویه انجام شد که میزان تأثیر گویه بین ۲/۸٤ تا ٤/۸٤ به دست آمد و بدین ترتیب هیچ کدام از گویه‌ها حذف نشدند.

برای بررسی روایی محتوایی کیفی از پنج نفر از افراد متخصص در زمینهٔ روان‌شناسی ورزشی دعوت شد تا به بررسی پرسش‌نامه بپردازند و نکته نظرات تکمیلی و دیدگاه‌های اصلاحی خود را اعلام کنند. همچنین برای بررسی روایی محتوایی کمی پرسش‌نامه از اساتید خواسته شد تا فرم‌های مربوطه را که به‌صورت ایمیل در اختیارشان گذاشته‌شده بود، جهت سنجش شاخص روایی محتوایی[2] تکمیل کنند (بر اساس سه معیار مربوط بودن، سادگی و وضوح هر گویه). نمره شاخص روایی محتوا ۰/۷۸ و بالاتر در نظر گرفته شد. نتایج محاسبه تأثیر گویه و شاخص روایی محتوایی (CVI) هر یک از گویه‌های پرسش‌نامه در جدول یک ارائه‌شده است. پس از اصلاح ترجمه و مفهوم سؤالات توسط متخصصان و تأیید روایی صوری و محتوایی آن، پرسش‌نامه در جامعه هدف به شکل در دسترس در دو مرحله با تعداد نمونهٔ موردنیاز توزیع شد. لازم به ذکر است که تمام پرسش‌نامه‌ها در بین شرکت-کنندگان به صورت الکترونیک توزیع و تکمیل شد. به‌منظور تعیین پایایی پرسش‌نامه مورد نظر در جامعه آماری پژوهش، در یک مطالعهٔ مقدماتی ۵۰ پرسش‌نامه توزیع شد که نتایج آزمون آلفای کرونباخ یا پایایی درونی کل

1 . Forward-Backward
2 . Content Validity Index (CVI)

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-04]
[DOR: 20.1001.1.22520716.1404.15.30.14.8]

α=۰/۸۶، باورهای کلیشه‌ای α=۰/۷۸، باورهای برابری طلبانه α=۰/۸۳ و باز بودن ذهن α=۰/۸۱ گزارش شد که همگی بالای ۰/۷ می‌باشند. این نتایج نشان‌دهنده پایایی مطلوب پرسش‌نامه برای جمع‌آوری اطلاعات مرتبط با پژوهش بود. برای ارزیابی ساختار عاملی مقیاس کلیشه‌های جنسیتی در مقیاس ورزشی، ابتدا از روش تحلیل عاملی اکتشافی، با کاربرد روش استخراج مؤلفه‌های اصلی استفاده شد. این تحلیل با پذیرش شرط ارزش ویژه مساوی یا بزرگ‌تر از یک و بار عاملی مساوی یا بزرگ‌تر از قدر مطلق ۰/۳ انجام شد. قبل از استخراج عوامل آزمون، کفایت نمونه‌برداری کایزر-مایر- اولکین[1] و آزمون کرویت بارتلت به عنوان پیش‌فرض‌های تحلیل عاملی بررسی شدند. سپس روش تحلیل عاملی تاییدی برای تایید ساختار عاملی اکتشافی به‌کاربرده شد. به منظور ارزیابی برازش مدل از شاخص‌های برازش استفاده گردید. تمامی تحلیل‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای آماری اس پی اس اس نسخه ۲۴ و لیزرل نسخه ۸ انجام شدند.

یافته‌های پژوهش

در جدول ۱ شاخص روایی محتوایی (CVI[2]) برای سنجش روایی محتوایی پرسش‌نامه و اندازه اثر هر یک از گویه‌های آن ارائه‌شده است. شاخص روایی محتوا، نمایانگر میانگین مقادیر نسبت روایی محتوا برای تمامی گویه-هایی است که مقدار نسبت روایی آن‌ها حداقل برابر ۰/۷۹ بوده و در ابزار نهایی حفظ‌شده‌اند.

جدول ۱. تأثیر گویه و شاخص روایی محتوایی هر یک از گویه‌های پرسش‌نامه

شماره سوال	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶
CVI	۰/۹۱	۰/۹۲	۰/۹۳	۰/۹۱	۰/۹۵	۰/۹۲	۰/۹۴	۰/۹۵	۰/۹۶	۰/۹۸	۰/۹۲	۰/۹۵	۰/۹۱	۰/۹۴	۰/۹۵	۰/۹۱
اندازه اثر	۳/۴۲	۲/۸۴	۳/۷۵	۴/۷۴	۳/۸۴	۳/۲۱	۳/۴۱	۳/۵۴	۳/۶۸	۳/۲۶	۳/۴۲	۳/۸۸	۳/۸۲	۳/۵۲	۳/۳۹	۴/۸۴

1 . Kaiser-Mayer-Olkin
2 . Content Validity Index

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-04]
[DOR: 20.1001.1.22520716.1404.15.30.14.8]

جدول شماره دو پایایی (ثبات درونی) هرکدام از عامل‌ها و ضریب همبستگی هر یک از سؤالات با کل مقیاس را نشان می‌دهد. برای بررسی سؤالات با روش لوپ ابتدا لازم است ضریب اعتبار تمام سؤالات محاسبه شود. اگر با حذف سؤالات میزان اعتبار کاهش یابد، نشان دهندهٔ آن است که این سؤال نقش مؤثری در هماهنگی با سؤالات دیگر دارد و سؤال مناسبی است. مطابق نتایج نیازی به حذف هیچ‌یک از گویه‌ها نمی‌باشد و تمامی آن‌ها در محاسبات بعدی بکار خواهند رفت. با توجه به نتایج آلفای کرونباخ تمامی عامل‌ها، می‌توان گفت که پایایی پرسش‌نامه در هرکدام از عامل‌ها قابل قبول است. همچنین ضریب همبستگی هیچ‌کدام از سؤالات با کل مقیاس کمتر از ۰/۳ نیست.

جدول ۲. پایایی درونی عامل‌ها و ضریب همبستگی سؤال با کل مقیاس

عامل	تعداد سؤال	آلفای کرونباخ	شماره سوال	ضریب همبستگی سؤال با کل مقیاس	آلفا با حذف سؤال
باورهای کلیشه‌ای	۵	۰/۸۱	یک	۰/۷۱	۰/۹۱
			دو	۰/۸۳	۰/۹٤
			سه	۰/۷٦	۰/۹۲
			چهار	۰/۷۸	۰/۹٦
			پنج	۰/۸۳	۰/۹٤
باورهای برابری طلبانه	٦	۰/۷٦	شش	۰/۷۵	۰/۹۷
			هفت	۰/۹۲	۰/۹۷
			هشت	۰/۸۹	۰/۹۱
			نه	۰/۹۱	۰/۹۸
			ده	۰/۸۷	۰/۹۳
			یازده	۰/۸۵	۰/۹٤
باز بودن ذهن	۵	۰/۷۸	دوازده	۰/۹٤	۰/۹۸
			سیزده	۰/۸۸	۰/۹٤
			چهارده	۰/۹۲	۰/۹۷
			پانزده	۰/۹۱	۰/۹٦
			شانزده	۰/۸٦	۰/۹۸

برای بررسی ساختار عاملی، سؤالات مورد تحلیل اکتشافی به شیوه مؤلفه‌های اصلی[1] قرار گرفت. برای کفایت حجم نمونه نتایج آزمون KMO باید بیشتر از ۰/۷۰ باشد که در این مطالعه ۰/۸۷ محاسبه شد و نشان می‌دهد حجم نمونه برای تحلیل عاملی کافی است. نتایج آزمون بارتلت نیز برای بررسی کرویت (sig=۰/۰۰۱)، معنادار بوده و کرویت برقرار است. نتایج حاصل از تحلیل عاملی اکتشافی نشان داد که سه عامل در مجموع ۸۲/۲٤ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کنند. عامل اول، دوم و سوم به ترتیب تبیین‌گر ۳٤/۳۳، ۲۷/۲۵ و ۲۰/٦٦ درصد از واریانس کل می‌باشند. مقدار بار عاملی مورد قبول ۰/٤ تعیین گردید.

1 . Principle Component

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-04]
[DOR: 20.1001.1.22520716.1404.15.30.14.8]

جدول ۳. نتایج آزمون KMO و بارتلت

KMO	۰/۸۷
مجذور کای بارتلت	۱۸۰۹/۳۶
درجه آزادی	۱۰۱
معناداری	۰/۰۰۱

به منظور تعیین روایی سازه پرسش‌نامه کلیشه‌های جنسیتی در مقیاس ورزشی از روش تحلیل عاملی تأییدی به کمک نرم‌افزار آموس[1] نسخه ۲۶ استفاده شد. نتایج جدول چهار نشان می‌دهد که تمام شاخص‌ها در سطح قابل قبولی هستند. همان‌گونه که مشاهده می‌شود نسبت مجذور خی به درجه آزادی برابر ۲/۵۲ است که کمتر از مقدار سه می‌باشد. مقدار شاخص جذر برآورد واریانس خطای تقریب (RMSEA[2])، (۰/۰۶۸) است که کمتر از ۰/۰۸ است. شاخص نکویی برازش (GFI[3])، (۰/۹۳) می‌باشد که بیشتر از ۰/۹۰ است، شاخص تعدیل‌شده نکویی برازش (AGFI[4]) (۰/۷۳) می‌باشد که کمتر از ۰/۸۰ است و همچنین شاخص برازش تطبیقی (CFI[5]) به دست آمده مقدار ۰/۹۴ می‌باشد که بیشتر از ۰/۹ بوده و به برازش نسبتا مطلوب اشاره دارد (۲۸). بنابراین، داده‌های پژوهش با ساختار عاملی این پرسش‌نامه برازش مناسبی دارد.

جدول ٤. مشخصه‌های نکویی برازش پرسش‌نامه کلیشه‌های جنسیتی در مقیاس ورزشی

مشخصه	برآورد
نسبت مجذور خی به درجه آزادی	۲/۵۲
جذر برآورد واریانس خطای تقریب (RMSEA)	۰/۰۶۸
شاخص نکویی برازش (GFI)	۰/۹۳
شاخص تعدیل‌شده نکویی برازش (AGFI)	۰/۷۳
شاخص برازش تطبیقی (CFI)	۰/۹٤

در جدول ۵ بار عاملی سؤالات و همچنین میزان واریانس تبیین شده آن‌ها گزارش‌شده است.

جدول ۵. بارهای عاملی و واریانس مشترک برآوردشدهٔ سؤالات پرسش‌نامه کلیشه‌های جنسیتی در مقیاس ورزشی

باورهای کلیشه‌ای			باورهای برابری طلبانه			باز بودن ذهن		
گویه	بار عاملی	R2	گویه	بار عاملی	R2	گویه	بار عاملی	R2
۱	۰/٦٥	۰/٤٥	٦	۰/٦٨	۰/٤٨	۱۲	۰/٥٨	۰/٤۳
۲	۰/۷۲	۰/٦۷	۷	۰/۷۱	۰/٥۲	۱۳	۰/٦۲	۰/٤٥
۳	۰/٦٨	۰/٥۲	۸	۰/٦۳	۰/٥۱	۱٤	۰/٦۰	۰/۳۸

1 . Amos 26
2 . Root Mean Square Error of Approximation
3 . Goodness of Fit Index
4 . Adjusted Goodness of Fit Index
5 . Comparative Fit Index

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-04]
[DOR: 20.1001.1.22520716.1404.15.30.14.8]

٤	۰/۷۱	۰/٤۸	۹	۰/۷۵	۰/۵٤	۱۵	۰/۵۹	۰/٤۰
۵	۰/٦٦	۰/۵۳	۱۰	۰/٦٤	۰/٤۹	۱٦	۰/۵٦	۰/٤۱
			۱۱	۰/٦۷	۰/۵۳			

نتایج جدول شماره ۵ نشان می‌دهد در بعد باورهای کلیشه‌ای گویهٔ شماره ۲ با بار عاملی ۷۲٪ و واریانس تبیین شده ٦۷ درصد اهمیت بیشتری از گویه‌های دیگر دارد. در بعد باورهای برابری طلبانه گویهٔ شماره ۹ با بار عاملی ۷۵٪ و واریانس تبیین شده ٥٤ درصد از بیشترین اهمیت برخوردار است. در نهایت، در بعد باز بودن ذهن، گویهٔ شماره ۱۳ با بار عاملی ٦۲٪ و واریانس تبیین شده ٤۵ درصد اهمیت بیشتری از گویه‌های دیگر دارد.

به منظور بررسی قابلیت تمیز و تشخیص تفاوت بین گروه ها (تفاوت نمره کلیشه‌های جنسیتی بین شرکت-کنندگان زن و مرد) از تحلیل واریانس تک متغیره استفاده‌شده است.

جدول ٦. میانگین و انحراف استاندارد نمرات مقیاس کلیشه‌های جنسیتی شرکت‌کنندگان زن و مرد

جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
زنان	۱۸٤	۳/۹۸	۰/۷٦
مردان	۲۰۰	٤/۲٦	۰/۵۳

همانطور که در جدول ٦ دیده می شود، میانگین نمرات کلیشه های جنسیتی در بین مردان بالاتر از نمرات زنان است.

در جدول ۷ نیز نتایج تحلیل واریانس تک متغیره نشان داده‌شده است. همانطوری که مشاهده می‌شود تفاوت معناداری (P=۰/۰۰۲) بین نمرات کلیشه‌های جنسیتی شرکت‌کنندگان مرد و زن مشاهده می‌شود. لذا مقیاس کلیشه‌های جنسیتی از روایی تشخیصی برخوردار است.

جدول ۷. تحلیل واریانس تک متغیره مقیاس کلیشه‌های جنسیتی شرکت‌کنندگان زن و مرد برای روایی افتراقی

		مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذور	F	P	اندازه اثر
کلیشه‌های جنسیتی	بین گروهی	۳/۹۸	۱	۳/۹۸	۱۰/۰٤	۰/۰۰۲	۰/۰٤۲
	درون‌گروهی	۸۷/۷۲	۳۸۲	۰/۳۸			
	کل	۹۱/۷	۳۸۳				

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-04]
[DOR: 20.1001.1.22520716.1404.15.30.14.8]

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر، روان‌سنجی نسخه فارسی پرسش‌نامه کلیشه‌های جنسیتی در مقیاس ورزشی بود. نتایج تحلیل عاملی تأییدی پژوهش نشان داد که پرسش‌نامهٔ حاضر، مقیاس اندازه‌گیری دقیقی است و می‌تواند برای ارزیابی کلیشه‌های جنسیتی در ورزش‌های مختلف به‌ویژه فوتبال مورد استفاده قرار بگیرد. شاخص‌های مدل اندازه‌گیری نشان‌دهنده برازندگی مدل اندازه‌گیری بود: شاخص GFI با مقدار ۰/۹۳، شاخص AGFI با مقدار ۰/۷۳، شاخص RMSEA با مقدار ۰/۰٦۸ و شاخص CFI با مقدار ۰/۹٤ همگی در محدوده قابل قبول قرار داشتند. همچنین ضرایب آلفای کرونباخ برای همسانی درونی کل پرسش‌نامه ١٦ سؤالی α=۰/۸۷ به دست آمد و همسانی درونی تمامی خرده مقیاس‌ها نیز در حد مطلوب و قابل قبول بود. نتایج روایی سازه نسخه فارسی پرسش‌نامه کلیشه‌های جنسیتی در مقیاس ورزشی در پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌های مشابهی که در این زمینه انجام‌شده است، همانند پژوهش گیل-مادرونا و همکاران (۲۰۲۲)، مندز-هینوجوسا و همکاران (۲۰۲٤) و والتورتا، منیری و موناکی (۲۰۲٤) هم‌راستاست. مطالعهٔ حاضر به دنبال پر کردن شکاف موجود در ادبیات پژوهش بود که به توسعه و اعتبارسنجی مقیاس جدیدی که هدف آن اندازه‌گیری تایید افراد از وجود کلیشه‌های جنسیتی در ورزش با تمرکز خاص بر فوتبال است، کمک نماید. نقطه قوت این مطالعه، اعتبارسنجی آن در بین ورزشکاران عادی، ورزشکاران حرفه‌ای، مربیان، کادر پزشکی و مدیران است که پژوهش‌های مشابه قبلی برای افراد در سنین مدرسه ایجادشده و فقط در این جمعیت (کودکان بین ۱۰ تا ۱۳ سال) اعتبار سنجی شده است. کلیشه‌های جنسیتی یک موضوع اجتماعی پیچیده است که در محیط‌های ورزشی، با نمودهای متعددی مانند دستمزد و جوایز نابرابر، دسترسی محدود به منابع و امکانات و تداوم نقش‌های جنسیتی سنتی در پست‌های مربیگری و رهبری آشکار می‌شود (۲۷). عادی‌سازی نگرش‌های جنسیت زده در ورزش نه تنها بر تجربیات فوری ورزشکاران زن تأثیر می‌گذارد، بلکه بسترهای فرهنگی گسترده‌ای را تداوم می‌بخشد که مشارکت زنان در فعالیت‌های ورزشی را بی‌ارزش کرده و کلیشه‌های منفی را تقویت می‌کند که می‌تواند دختران جوان را از دنبال کردن حرفه‌های ورزشی باز دارد (۲۳). یافته‌های ما نیاز مبرم به ارائه برنامه‌های آموزشی که هم ورزشکاران و هم مربیان را هدف قرار دهد، برجسته می‌کند. چنین راهکارهایی می‌تواند کلیشه‌های موجود را به چالش کشیده و آگاهی در مورد اثرات مضر تبعیض جنسیتی را افزایش دهد و محیطی فراگیر را ایجاد کند که در آن همه ورزشکاران بتوانند رشد کنند.

مطابق با نظریه طرحوارهٔ جنسیتی[1] ساندرا باوم (۱۹۸۱)، افراد تمایل دارند بسیاری از امور را به عنوان اموری مرتبط با جنسیت دیده و آن‌ها را بر اساس جنسیت طبقه‌بندی کرده و بازنمایی کنند (۸). در واقع افراد تمایل دارند اطلاعات را از دریچه طرحواره‌های جنسیتی از پیش موجود تفسیر کنند و به دنبال «تطبیق ترجیحات، نگرش‌ها، رفتارها و ویژگی‌های شخصی خود با نمونه‌های اولیه ذخیره‌شده در آن» هستند. این فرآیند می‌تواند

1 . Gender Schema Theory

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-04]

[DOR: 20.1001.1.22520716.1404.15.30.14.8]

به ویژه در شکل‌دهی به ادراکات و تعاملات افراد در حوزه ورزش، جایی که هنجارهای اجتماعی اغلب رفتار مناسب برای مردان و زنان را تعیین می‌کنند، تأثیرگذار باشد. کسانی که بیشتر به نقش‌های سنتی مردانه پایبند هستند، تمایل دارند اطلاعات را بر اساس پیوندهای مرتبط با جنسیت ارزیابی کنند، بنابراین بیشتر از افرادی که از برابری جنسیتی حمایت می‌کنند، بر تمایزات بین مردانگی و زنانگی تأکید می‌کنند. مردان با حمایت از آرمان‌های سنتی مردانه، سلطه خود را در حوزه ورزش تقویت می‌کنند که منابع، شناخت و نفوذ بیشتری را به دنبال دارد. این همسویی با مردانگی هژمونیک یا برتری خواهانه نه تنها موقعیت آن‌ها را تقویت می‌کند، بلکه زنان و افراد ناسازگار را نیز به حاشیه برده و سلسله مراتب قدرت موجود را بیشتر از قبل حفظ می‌کند (۲۴)؛ بنابراین شناخت این کلیشه‌ها و عوامل مرتبط با آن، به‌ویژه در حوزه ورزش می‌تواند گام مهمی در پیشگیری از پیش‌داوری‌ها محسوب شود و نقش آن‌ها را در فرآیند توسعه برجسته نماید. داشتن ماهیت سلسله مراتبی در نهادهای حاکم بر ورزش فوتبال می‌تواند این کلیشه‌ها را تشدید کند، زیرا افراد در مناصب قدرت ممکن است نفوذ قابل توجهی بر پویایی تیم و فرهنگ‌سازمانی داشته باشند. با استفاده از ابزار کلیشه‌های جنسیتی در مقیاس ورزشی، سازمان‌های ورزشی، مؤسسات آموزشی و سیاست‌گذاران می‌توانند شیوع و شدت کلیشه‌های جنسیتی را در بین ورزشکاران، مربیان، کادر پزشکی و مدیران با دقت بیشتری ارزیابی کنند. این کار می‌تواند به ایجاد برنامه‌های جامع آموزشی و آگاهی‌بخشی که مستقیماً به این تعصبات می‌پردازند، کمک کند.

ویکر و کانینگهام (۲۰۲۳) اخیراً مطالعه‌ای انجام دادند که به بررسی همبستگی کلیشه‌های جنسیتی با داده‌های حاصل از مطالعهٔ ارزش‌های اروپا (۲۰۲۲) پرداخته است. مطالعهٔ آن‌ها نشان می‌دهد که مردان و افرادی که دارای تحصیلات پایین و متوسطی هستند، کلیشه‌های جنسیتی بیشتری را بیان می‌کنند که با اظهاراتی در مورد ویژگی‌های نقش جنسیتی سنجیده می‌شود (به‌عنوان‌مثال: در مجموع، زندگی خانوادگی زمانی که زن خانه شغل تمام وقت داشته باشد آسیب می‌بیند) (۲۸). کما اینکه در نتایج این پژوهش هم مشاهده کردیم میزان کلیشه‌های جنسیتی در بین شرکت‌کنندگان مرد بیشتر از زنان است. این یافته‌ها منعکس‌کننده نتایج و ملاحظات مشترک گزارش‌شده در دیگر مقالات علمی نیز می‌باشد که نشان می‌دهد کلیشه‌های جنسیتی اغلب در بین افرادی که ممکن است در معرض محیط‌های آموزشی مترقی و آکادمیک قرار نگرفته باشند، شایع‌تر است (۲۹). علاوه بر این، مطالعات قبلی نشان داده‌اند که ورزش می‌تواند به طور قابل‌توجهی در ابراز مردانگی نقش داشته باشد (۳۰). در نتیجه، در این چارچوب، مردان عموماً بیشتر از زنان تمایل به استفاده از طرحواره‌های جنسیتی دارند. نظری و همکاران (۱۴۰۲) در تحلیل و واکاوی جامعه‌شناختی کلیشه‌های جنسیتی حاکم بر ورزش زنان، به‌طورکلی بیان می‌دارند که کلیشه‌های جنسیتی سطح وسیعی از ورزش زنان را از ظاهر ورزشکار تا هویت جنسیتی وی، عملکرد ورزشی زنان و در نهایت نوع بازنمایی آن‌ها را در برمی‌گیرد. ازاین‌رو، زنان ورزشکار و همچنین بسیاری از عاملان بانفوذ در ورزش می‌توانند کلیشه‌های جنسیتی را از میان بردارند که مانند دیوار محکمی در مقابل پیشرفت زنان ورزشکار قرار دارد (۳۱).

پرسش‌نامه کلیشه‌های جنسیتی در مقیاس ورزشی در پاسخ به نیاز مبرم به ابزاری معتبر برای اندازه‌گیری کلیشه‌های جنسیتی در حوزه ورزش توسعه داده شد. از طریق اندازه‌گیری با این ابزار، می‌توان ویژگی‌های

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-04]

[DOR: 20.1001.1.22520716.1404.15.30.14.8]

مختلفی مانند باورهای کلیشه‌ای، نقش‌های جنسیتی و نیز نگرش‌های برابری‌خواهانه مربوط به زنان در ورزش، به‌ویژه فوتبال را بررسی کرد. نتایج پژوهش حاضر در شناسایی و طراحی مداخلات با هدف بررسی و از بین بردن کلیشه‌ها حیاتی است. راهکارها و روش‌های آموزشی باید با در نظر گرفتن این تفاوت‌های جمعیتی طراحی شود. به‌عنوان‌مثال، برنامه‌هایی که مردان و افرادی که سطح تحصیلات پایین‌تری دارند را هدف قرار می‌دهد، می‌توانند بر تقویت بحث‌های انتقادی پیرامون مردانگی و تأثیر آن بر برابری جنسیتی تمرکز کنند. از این نظر، تحقیقات نشان می‌دهد که چنین استراتژی‌های آموزشی هدفمند می‌توانند به طور موثر کلیشه‌های ریشه‌دار را به چالش بکشند و نگرش‌های برابری‌خواهانه‌تر را ترویج کنند (۳۲).

پژوهش حاضر اگرچه نقطه شروع مهمی در راستای مطالعهٔ عمیق‌تر کلیشه‌های جنسیتی در ورزش و درک بهتر نحوه ادراک و تجربه این باورها توسط افراد مختلف است، بااین‌حال دارای محدودیت‌هایی است که باید در نظر گرفته شود. یکی اینکه، اعتبارسنجی پرسش‌نامه کلیشه‌های جنسیتی در مقیاس ورزشی در نمونه‌های ایرانی انجام گرفت که نتایج آن فقط به این زمینهٔ فرهنگی محدود است. لذا پیشنهاد می‌شود هدف تحقیقات آینده تکرار یافته‌های ما و ارزیابی کاربرد این ابزار در کشورهای مختلف باشد. از دیگر محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به عدم بررسی روایی هم‌زمان به دلیل نبود مقیاس مشابه در زبان فارسی اشاره کرد که پیشنهاد می‌شود مطالعات آتی سایر ویژگی‌های روان‌سنجی این مقیاس مانند روایی سازه و تفکیکی را مورد مطالعه قرار دهند. در نهایت، ذکر این نکته مهم است که بدون ایجاد ثبات زمانی و اعتبار پیش‌بین، قابلیت اطمینان پرسش‌نامه محدود باقی می‌ماند. ثبات زمانی یا قابلیت اطمینان مجدد آزمون، برای اطمینان از نتایج ثابت در طول زمان ضروری است. باید در نظر داشت که اعتبارسنجی یک مقیاس، فرآیندی مستمر است؛ به همین منظور توصیه می‌شود برای استفاده از این مقیاس در محیط‌های جدیدی که کاربرد آن ممکن است مزایایی به همراه داشته باشد، اعتبارسنجی بیشتر و آزمون‌های روان‌سنجی دیگری در موقعیت‌های مختلف ورزشی صورت بگیرد.

به‌طور خلاصه نتایج این پژوهش به لحاظ کاربردی بیانگر آن است که در رشته‌های ورزشی مثل فوتبال با شناسایی و حذف برخی باورها و کلیشه‌های جنسیتی بی‌اساس در جامعه و عدم جنسیتی کردن رشته‌های ورزشی، مسیر مشارکت فعال کودکان دختر و زنان را در این رشته‌های ورزشی هموارتر گردد و شاهد رشد هرچه بیشتر ورزش زنان سرزمینمان ایران در عرصه رقابت‌های بین‌المللی و جهانی باشیم.

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-04]

[DOR: 20.1001.1.22520716.1404.15.30.14.8]

ضمیمه

پرسشنامه کلیشه‌های جنسیتی در مقیاس ورزشی (GSSS)

ردیف	گویه ها	کاملا موافقم ۵	موافقم ٤	تا حدودی موافقم ۳	مخالفم ۲	کاملا مخالفم ۱
۱	در تیم های فوتبال زنان، زیرگروه‌های بیشتری نسبت به تیم های فوتبال مردان ایجاد می‌شود.					
۲	فوتبال یک ورزش مردانه است.					
۳	یک فوتبالیست زن نسبت به یک فوتبالیست مرد کمتر مصمم است.					
٤	در طول تمرین یا در حین مسابقه، زنان در مداخلات بازی بر روی حریف خود، دقت بیشتری دارند.					
۵	در رویارویی فیزیکی، یک فوتبالیست زن نسبت به یک فوتبالیست مرد قاطعیت کمتری دارد.					
		کاملا مخالفم ۱	مخالفم ۲	تا حدودی موافقم ۳	موافقم ٤	کاملا موافقم ۵
٦	هم فوتبالیست زن و هم بازیکن فوتبال مرد می توانند ژست ورزشی را با همان دقت انجام دهند.					
۷	اگر به گونه ای بود که اشتراک تلویزیونی برای فوتبال مردان پرداخت کرده باشم، هزینه را تمدید می‌کردم تا گزینه اشتراک فوتبال زنان را نیز داشته باشم.					
۸	اگر هزینه بلیط استادیوم برای دیدن یک بازی فوتبال زنان به اندازه هزینه بلیط برای دیدن یک مسابقه فوتبال مردان باشد، هزینه را می‌پردازم.					
۹	یک بازیکن زن فوتبال در طول بازی می تواند همان مسافتی را بدود که یک بازیکن فوتبال مرد می دود.					
۱۰	در آینده سطح فنی و تکنیکی فوتبال زنان با فوتبال مردان برابر خواهد شد.					
۱۱	جام جهانی فوتبال زنان مانند جام جهانی فوتبال مردان هیجان‌انگیز است.					
۱۲	من دخترم را در کلاس آموزشی فوتبال دختران ثبت‌نام می‌کنم.					
۱۳	من فکر می‌کنم فوتبال زنان زمینه توسعه زیادی دارد.					
۱٤	یک زن می‌تواند استعداد زیادی برای بازی فوتبال داشته باشد.					
۱۵	من مسابقه فوتبال زنان را تماشا می‌کنم.					
۱٦	من دخترم را تشویق می‌کنم که ورزش فوتبال را امتحان کند.					

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-04]
[DOR: 20.1001.1.22520716.1404.15.30.14.8]

Refrences

1. Golombok, S., & Fivush, R. 1994. Gender development. Cambridge University Press. DOI.org/10.1002/1520-6807 (200007)37:4%3C394: AID-PITS14%3E3.0.CO;2-9
2. European Parliament. Gender equality in sport: Getting closer every day. (2019).EuropeanParliamentary Research Service.
3. European Non-Governmental Sport Organization. Women's participation in sport across Europe. Equality within Sport Committee. 2023.
4. Eliot L, Ahmed A, Khan H, Patel J. Dump the "dimorphism": comprehensive synthesis of human brain studies reveals few male–female differences beyond size. 2021. Neurosci Biobehav Rev 125:667–697. DOI.org/10.1016/j.neubiorev.2021.02.026
5. Joel D, Berman Z, Tavor I, Wexler N, Gaber O, Stein Y, Liem F. Sex beyond the genitalia: the human brain mosaic. (2015). Proc Natl Acad Sci USA112 (50):15468–15473.doi.org/10.1073/pnas.1509654112
6. Antunovic Dunja, Cooky Cheryl. Feminist Theories and Sport Communication: Understanding Media Representations of Women's Sport. 2024. Routledge: 2nd Edition.
7. Yousefi, B. Gender equality in competitive sports. 2012. New Approaches in Sports Management, Volume 1, Number 2, pp. 31-42. http://ntsmj.issma.ir/article-1-90-fa.html (In Persian) https://www.sid.ir/paper/950450/fa
8. Cowley, E. S., Watson, P. M., Foweather, L., Belton, S., Thompson, A., Thijssen, D., & Wagenmakers, A. J. M "Girls aren't meant to exercise": Perceived influences on physical activity among adolescent girls – The HERizon Project. 2021. Children, 8(1), Article 31. Doi.org/10. 3390/children8010031
9. Liu Zhiyuan, Shentu Menglu, Xue Yuhan, Yin Yike, Wang Zhihao, Tang Liangchen, Zhang Yu, Zheng Weiqi. 2023. Sport–gender stereotypes and their impact on impression evaluations. HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES COMMUNICATIONS. (2023) 10:614. DOI.org/10.1057/s41599-023-02132-9.
10. Cormack Elanor E, Hand Christopher. 2020. A systematic review of gender stereotype beliefs and their relationship with youth sport participation and performance. Sport & Exercise Psychology Review 16(2):39-60. DOI: 10.53841/bpssepr.2020.16.2.39
11. Higgins, E.T. Making a good decision: Value from fit. 2000. American Psychologist, 55(11), 1217. DOI.org/10.1037/0003-066X.55.11.1217.
12. Gentile, A., Boca, S., & Giammusso, I. "You play like a woman!" Effects of gender stereotype threat on women's performance in physical and sport activities: A meta analysis. 2018. Psychology of Sport and Exercise, 39, 95–103. DOI.org/10.1016/j.psychsport.2018.07.013
13. Mateo-Orcajada, A., Abenza-Cano, L., Vaquero-Cristóbal, R., Martínez-Castro, S. M., Leiva-Arcas, A., Gallardo-Guerrero, A. M., & Sánchez-Pato, A. Influence of gender stereotypes, type of sport watched and close environment on adolescent sport practice according to gender. (2021). Sustainability, 13(21), Article 11863.
14. https://doi.org/10.3390/su132111863
15. Gil-Madrona, P., Méndez-Hinojosa, L. M., Cárdenas-Rodríguez, M., & Delgado, M. Attitudes towards gender equality in soccer in the school context in Spain

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-04]
[DOR: 20.1001.1.22520716.1404.15.30.14.8]

(EAIGFU): Design and evaluation of its psychometric properties. 2022. Revista de Psicología del Deporte (Journal of Sport Psychology), 31 (1), 196–209.
16. Méndez-Hinojosa, L. M., Gil-Madrona, P., Zamorano-García, D., Simón-Piqueras, J. Á., Padierna- Cardona, J. C., Flores-Ferro, E., González-Villalobos, M. F., Pavlovic, R., Maureira-Cid, F., Gómez- Santos, N., Morales-Calvo, S., & Morales-Calvo, S. Adaptation of the SAGEFS scale on attitudes toward gender equality in football in the international school context. 2024. Frontiers in Psychology, 14, Article 1265021.
17. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1265021
18. Macionis, J. J. 2001. Sociology, Upper Saddle River. NJ: Prentice Hall.
19. Taylor, F. "Content Analysis and Gender Stereotypes in Children's Books." 2003. Teaching Sociology, 31: 300-311. https://doi.org/10.2307/3211327
20. Foroutan YAGHOOB. Gender Stereotypes in Iran based on the Socio-Demographic Approach. JOURNAL OF APPLIED SOCIOLOGY [Internet]. 2020; 31(3 (79):97-120. Available from: https://sid.ir/paper/1052834/en (Persian)
21. Hardin, M., & Greer, J. D. The influence of gender-role socialization, media use and sports participation on perceptions of gender-appropriate sports. 2009. Journal of Sport Behavior, 32, 207–226.
22. Riemer, B. A., & Visio, M. E. Gender typing of sports: An investigation of Metheny's classification. 2003. Research Quarterly for Exercise and Sport, 74(2), 193–204. https://doi.org/10.1080/ 02701367.2003.10609081
23. Nazari Azad Masoumeh, Talebpoue Akbar, Kashani Majid. Sociological Analysis of Gender Inequality in Sport (The Perspective of Female National Hero Athlete). SOCIOLOGY OF WOMEN (JOURNAL OF WOMAN AND SOCIETY) [Internet]. 2020;10, 4 (40) :289-315. Available from: https://sid.ir/paper/169299/en (Persian)
24. Valtorta R R, Morini M & Monaci M G. Development and validation of the Gender
25. Stereotypes in Sport Scale (GSSS) in an Italian soccer context. 2024. International Journal of Sport and Exercise Psychology. DOI: 10.1080/1612197X.2024.2439392
26. Messner, M. A. Taking the field: Women, men, and sports. 2002. University of Minnesota Press. DOI:10.2307/1556461
27. Valenti, M., Peng, Q., & Rocha, C. Integration between women's and men's football clubs: A comparison between Brazil, China and Italy. 2021. International Journal of Sport Policy and Politics, 13(2), 321–339. https://doi.org/10.1080/19406940.2021.1903967
28. Plaza M, Boiché J, Brunel L, Ruchaud F. Sport male… But not all sports: Investigating the gender stereotypes of sport activities at the explicit and implicit levels. 2017. Sex Roles 76(3):202–217. https://doi.org/10.1007/s11199-016-0650-x
29. Hively K, El–Alayli A. "You throw like a girl:" the effect of stereotype threat on women's athletic performance and gender stereotypes. 2014. Psychol SportExerc 15(1):48–55. https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2013.09.001
30. Wicker, P., & Cunningham, G. B. Gender stereotypes and their correlates: The moderating role of voluntary sports club membership. 2023. Frontiers in Psychology, 14, Article 1236439. https://doi.org/ 10.3389/fpsyg.2023.1236439

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-04]
[DOR: 20.1001.1.22520716.1404.15.30.14.8]

31. Ridgeway, C. L., & Correll, S. J. (2004). Unpacking the gender system: A theoretical perspective on gender beliefs and social relations. Gender & Society, 18(4), 510–531. https://doi.org/10.1177/ 0891243204265269
32. Xu, Q., Fan, M., & Brown, K. A. (2021). Men's sports or women's sports? Gender norms, sports participation, and media consumption as predictors of sports gender typing in China. Communication & Sport, 9(2), 264–286.https://doi.org/10.1177/2167479519860209
33. Nazari, S., Ramezaninejad, R., Goharrostami, H. R., Rahmati, M. M. Sociological analysis and investigation of the gender dominant stereotypes on women's sports. Research on Educational Sport, 2023. Doi: 10.22089/res.2023.14457.2358
34. Wicker, P., & Cunningham, G. B. Gender stereotypes and their correlates: The moderating role of voluntary sports club membership. 2023. Frontiers in Psychology, 14, Article 1236439.https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1236439

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-04]

[DOR: 20.1001.1.22520716.1404.15.30.14.8]